

Innst. 367 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:73 S (2014–2015)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget om kvalitet i krisesentertilbudet

Til Stortinget

Sammendrag

Forslagsstillerne viser til at fra 1. januar 2010 ble krisesentertilbudet en lovpålagt oppgave for norske kommuner. Det vises til at loven pålegger alle kommuner i landet å tilby sine innbyggere ett eller flere krisetiltak tilsvarende et godt utbygd krisesenter.

Forslagsstillerne viser til den evaluering av krisesenterlova som Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) har foretatt over kommunenes implementering av krisesenterlova.

Forslagsstillerne fremmer en rekke forslag for å styrke krisesentertilbudet over hele landet.

Det fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny forskriftshjemmel i krisesenterlova, slik at innhold og kvalitet i kommunenes krisesentertilbud kan reguleres nærmere.
2. Stortinget ber regjeringen utgi et rundskriv som påpeker ansvaret kommunene har for å gi et akutt krisesentertilbud.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at utviklingen i krisesentertilbudene følges tett over tid.
4. Stortinget ber regjeringen utarbeide forskrift om kompetansekrav som pålegger kommunene å ha personale med barnefaglig kompetanse ved sitt

krisesentertilbud, for å sørge for at barn gis individuell oppfølging og at barnets rettigheter blir ivaretatt.

5. Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som kommer til krisesenteret sammen med mor eller far, får individuell tilrettelagt informasjon, herunder informasjon om hva de kan tilbys, hvem de kan henvende seg til, og hvordan de skal forholde seg til en eventuell hemmelig adresse.
6. Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som benytter krisesentertilbudet, får ivaretatt sine rettigheter, herunder at de får fortsette å gå på skole eller barnehage, enten ved å fortsette på sin egen eller en annen skole eller barnehage.
7. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som formaliserer samarbeidet mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet, slik at kvinner, menn og barn utsatt for vold i nære relasjoner, vil få en helhetlig bistand og oppfølging i den tiden de benytter dagtilbud eller heldøgns overnattingstilbud, og i reetableringsfasen.
8. Stortinget ber regjeringen sette kommunene i stand til å hente inn etterslepet i fysisk standard og sikkerhet som finnes ved flere krisesentre i dag, for blant annet å bedre krisesentertilbudet til menn og deres barn.
9. Stortinget ber regjeringen redegjøre for Stortinget på egnet måte om hvorvidt dagens geografiske dekning er i tråd med forutsetningen om at krisesentertilbudet skal være et reelt lavterskeltilbud.
10. Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for krisesentertilbud for voldsutsatte med tilleggsproblematikk, herunder rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser.
11. Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalinger om bedring av tilbud til voldsutsatte med funk-

sjonsnedsettelse, jf. NOVAs evaluering av kommunenes implementering av krisesenterlova.

12. Stortinget ber regjeringen utgi rundskriv om omfanget av Fylkesmannens tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.
13. Stortinget ber regjeringen vurdere lovendring som regulerer hyppigheten av tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.
14. Stortinget ber regjeringen sørge for at krisesenterstatistikken også inkluderer informasjon om barna ved krisesentertilbudene og hvilke tilbud disse gis.
15. Stortinget ber regjeringen evaluere og kartlegge om bruken av individuell plan for voldsutsatte som har eller har hatt behov for flere tjenester.
16. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal utarbeide handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, der kommunens krisesentertilbud og rutiner for samarbeid mellom de relevante etater også er omtalt.
17. Stortinget ber regjeringen utrede behovet for overgangsboliger og vurdere øremerkede midler til kommunene for å etablere behovsprøvde overgangsboliger til voldsutsatte etter opphold på krisesenter, og fremme sak om det.
18. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal ha egne boligplaner hvor sosial boligpolitikk og kommunenes oppfølging av ofre for vold i nære relasjoner som har behov for bolig i reetableringsfasen, bør inngå.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, lederen Svein Harberg, Kårstein Eidem Løvaas og Mette Tønder, fra Fremskrittspartiet, Morten Stordalen og Ib Thomsen, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til Dokument 8:73 S (2014–2015) om kvalitet i krisesentertilbudet.

Komiteen viser til at ansvaret for krisesentertilbudet ble overført til kommunene fra 2010, og at Stortinget samtidig vedtok at krisesentertilbudet skulle være en lovpålagt oppgave for norske kommuner.

Komiteen viser videre til at Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) har gjennomført en evaluering av kommunenes implementering av krisesenterloven, etter oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Oppdraget var å vurdere om krisesentertilbudene i

kommunene har utviklet seg i tråd med lovens krav etter innføringen av krisesenterloven. Komiteen viser til at evalueringens hovedkonklusjon er at de fleste kommunene nå bidrar til å finansiere et krisesentertilbud til både menn og kvinner, slik loven krever. NOVA skriver i sin rapport at hovedbildet er at kommunene søker å oppfylle kravene i krisesenterlova gjennom å overta eller knytte seg til eksisterende krisesenter.

Komiteen viser til svarbrevet fra statsråd Horne (vedlegg). I sitt svar påpeker statsråden at kommunene, jf. krisesenterlova, er pålagt å gi personer utsatt for vold i nære relasjoner et krisesentertilbud uavhengig av tilleggsproblematikk, men at hun er klar over at praksis fra senter til senter varierer. Komiteen er bekymret for dette og er glad for at statsråden nå vil utdype nærmere forslaget om å utrede modeller for krisesentertilbud for voldsutsatte med tilleggsproblematikk, herunder rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser, og eventuelt komme tilbake til dette i forbindelse med de årlige budsjettprosesser.

Komiteen viser videre til at regjeringen i 2015 har gitt Bufdir i oppdrag å følge opp tiltak 40 i handlingsplanen Et liv uten vold, som går ut på at erfaringer med bruk av individuell plan for personer utsatt for vold i nære relasjoner, skal kartlegges. Komiteen er positiv til at Bufdir nå skal se på hvordan individuell plan kan bidra til å sikre at voldsutsatte får et helhetlig og individuelt tilpasset hjelpetilbud, og at Bufdir nå etablerer et samarbeid med Nav om dette.

Komiteen er også opptatt av at brukere av krisesentrene får hjelp til å skaffe bolig hvis de trenger det, slik at færre voldsutsatte personer drar tilbake til voldsutøveren etter endt opphold på krisesenteret. Det er kommunene som har ansvaret for å hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet, og statlige aktører bidrar med å legge til rette for at kommunen kan ivareta dette ansvaret. Komiteen vil fremheve at Stortinget, i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2014 økte engangsbevilgningen til tilskudd til utleieboliger med 100 mill. kroner, og at Stortinget, i forbindelse med nasjonalbudsjettet for 2015, økte tilskuddsordningen ytterligere med 50 mill. kroner. Dette gir kommunene, som har ansvaret for å prioritere bruken av tilgjengelige midler ut fra en lokal behovsvurdering, et større spillerom.

Komiteen merker seg at samtidig viser evalueringen også til utfordringer og mål som ikke ser ut til å være nådd. Det vises til utfordringer knyttet til kommunenes tilbud til grupper med tilleggsproblematikk, at kommunene ikke er i mål med å samordne hjelpetiltak for voldsutsatte i en sammenhengende tiltakskjede, og at ansvarsforholdene i reetableringsfasen er uklare. Evalueringen viser også at mange kommuner mangler handlingsplaner for arbeid mot

vold i nære relasjoner. Også informasjon om krisesentertilbudene mangler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti viser til at dette er bakgrunnen for forslagene som behandles i denne innstillingen. Disse medlemmer viser til at forslagsstillerne Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget er opptatt av å sikre kvaliteten i krisesentertilbudet som skal gis i alle landets kommuner, for alle innbyggere, og mener det er viktig å innføre nye tiltak for å sikre både kvalitet og likhet i tilbudet over hele landet.

Komiteen deler forslagsstillerens intensjoner om å sikre et godt innhold og kvalitet i krisesentertilbudet i alle landets kommuner, for alle innbyggere.

Komiteen viser til svarbrevet fra statsråd Horne (vedlegg). Statsråden viser til at arbeidet med å vurdere anbefalingene fra evalueringsrapporten som ble lagt frem 2. februar 2015, er igangsatt, men ikke ferdigstilt. Statsråden gir på denne bakgrunn sine foreløpige vurderinger og kommentarer til forslagene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg at i svarbrevet til statsråd Horne er det en avventende holdning til om evalueringsrapporten fra NOVA skal følges opp, og hvordan. Disse medlemmer mener at rapporten er så tydelig at de foreslåtte punktene i representantforslaget vil ivareta det som er pekt på som utfordringer, og bør iverksettes.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at evalueringsrapporten fra NOVA peker på utfordringer og mål som ikke er nådd innen dagens krisesentertilbud, og mener dette er mangler og behov som må rettes opp og følges opp. Dette medlem viser til at statsråden i sitt svarbrev informerer om at hun har igangsatt arbeidet med å vurdere rapportens anbefalinger, og dette medlem møteser at regjeringen kommer til Stortinget med forslag til hvordan rapporten skal følges opp når disse vurderingene er gjennomført.

Forslag 1

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen fremme forslag til ny forskriftshjemmel i krisesenterlova, slik at innhold og kvalitet i kommunenes krisesentertilbud kan reguleres nærmere. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev skriver at en ny forskriftshjemmel for å regulere inn-

hold og kvalitet er et av forslagene i evalueringsrapporten som hun nå vurderer nærmere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at evalueringsrapporten foreslår en ny forskriftshjemmel. Disse medlemmer mener at dette er en naturlig oppfølging av at det allerede finnes forskrift om kompetanse og om politiattest, og et igangsatt arbeid med utkast til forskrift om fysisk sikring innen 1. juli 2015. Disse medlemmer mener likevel det er viktig å legge en viss standard til grunn for hva slags tilbud kommunene skal gi, og opprettholder derfor sitt forslag om en ny forskriftshjemmel om innhold og kvalitet.

Disse medlemmer støtter subsidiært statsråd Horne i at en faglig veileder eller et rundskriv kan være en måte å gi føringer på, og som kan bidra til et mer enhetlig tilbud, men mener at dette ikke er sterkt nok virkemiddel.

Forslag 2

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen utgi et rundskriv som påpeker ansvaret kommunene har for å gi et akutt krisesentertilbud. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev peker på at veiledere er utgitt, men at statsråden på bakgrunn av evalueringen vil vurdere behovet for sterkere føringer for kommunenes ansvar, enten det er i form av nye forskrifter, rundskriv, veiledninger eller lovendringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg at statsråden vil avvente med å utarbeide nærmere føringer og eventuelle lovendringer for å påpeke det ansvaret kommunene har for å gi akutt krisesentertilbud. Disse medlemmer er kjent med at kommunene i dag får informasjon om ansvaret de har, men at dette ansvaret ikke alltid følges opp. Derfor vil disse medlemmer opprettholde sitt forslag om et rundskriv som påpeker dette viktige ansvaret kommunene har.

Forslag 3

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen sørge for at utviklingen i krisesentertilbudene følges tett over tid. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev skriver at hun mener det er viktig å følge utviklingen i krisesentertilbudet tett, og hun gjør rede for dagens statistikkrutiner, samt KOSTRA-rapporteringen. Statsråden informerer om at departementet vil gi Bufdir i oppgave å lede et utviklingsarbeid knyttet til kommunenes rapportering på krisesenterområdet i KOSTRA 2015, samt at departementet også løpende vil vurdere behovet for forskning og utviklingsprosjekter i videreutviklingen av krisesentertilbudet.

Komiteen merker seg at det i 2015 kan gis oppdatert informasjon om barn som benytter seg av krisesentertilbudet. Dette mener komiteen er positivt, men viser til statsrådens kommentar om at det er behov for et utviklingssamarbeid knyttet til kommunens rapportering på krisesenterområdet i KOSTRA i 2015. Komiteen er fornøyd med at Bufdir skal lede et slikt arbeid, slik at en kan få bedre grunnlag for videre utvikling.

Forslag 4

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen utarbeide forskrift om kompetansekrav som pålegger kommunene å ha personale med barnefaglig kompetanse ved sitt krisesentertilbud, for å sørge for at barn gis individuell oppfølging og at barnets rettigheter blir ivaretatt. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev påpeker at det er hjemmel i loven for å gi forskrift om krav til kompetanse, men at det så langt ikke er utarbeidet en slik forskrift. Statsråden understreker et en på generelt grunnlag bør være tilbakeløst med å stille krav til spesifikk formell kompetanse i kommunale stillinger fordi det kan gjøre rekruttering av personell vanskelig i noen kommuner. Statsråden peker også på at mange av de ansatte ved krisesentrene vil kunne ha viktig realkompetanse etter mange års erfaring fra arbeid ved krisesenter. Statsråden vil vurdere nærmere forslaget om utarbeidelse av forskrift om kompetansekrav, sett i lys av at svært mange barn oppholder seg på krisesentre og at det er viktig at barn i denne særlig sårbare situasjonen blir ivaretatt på en god måte og fulgt opp etter behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er nødvendig at ansatte på krisesentrene har barnefaglig kompetanse, og mener at det bør utarbeides en forskrift om kompetansekrav som pålegger kommunene dette. Barn som kommer til krisesentrene har ulike behov for hjelp, og er, slik disse medlemmer ser det, avhengig av at ansatte har god barnefaglig kompetanse. Disse medlemmer er kjent med at mange ansatte har stor realkompetanse, og er enig med statsråden i at for rigide krav til formell kompetanse kan gjøre det vanskelig å rekruttere i noen deler av landet. Disse medlemmer mener likevel at i en slik forskrift kan det gis mulighet for unntak der slik kompetanse kan dokumenteres, men at hovedregelen skal være ansatte med barnefaglig kompetanse. Disse medlemmer opprettholder dermed sitt forslag.

Forslag 5

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen sørge for at barn som kommer til krisesenteret sammen med mor eller far, får individuell tilrettelagt

informasjon, herunder informasjon om hva de kan tilbys, hvem de kan henvende seg til, og hvordan de skal forholde seg til en eventuell hemmelig adresse. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev skriver at eventuelle faglige anbefalinger til kommunene om hvordan tilbudet til barn kan utformes, bør inngå i det generelle materialet som utarbeides til kommunene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er viktig med god informasjon og ber statsråden legge inn i det faglige materialet til kommunene anbefalinger om hvordan tilbudet til barn skal utformes og sikres. Det er viktig, slik disse medlemmer ser det, med en individuell tilrettelagt informasjon, slik at rett kunnskap om tilbudet gis den som har behov for det. Disse medlemmer opprettholder derfor sitt forslag for å sette forgang i arbeidet mot kommunene.

Forslag 6

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen sørge for at barn som benytter krisesentertilbudet, får ivaretatt sine rettigheter, herunder at de får fortsette å gå på skole eller barnehage, enten ved å fortsette på sin egen eller en annen skole eller barnehage. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev skriver at hun har bedt Bufdir gjennomgå tilbudet til barn på krisesentrene nærmere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er viktig at barns rettigheter som barnehage og skole opprettholdes i tiden de er på krisesenter. Disse medlemmer er kjent med at dette ikke alltid skjer, og at kommunene ikke oppfyller disse rettighetene. Derfor opprettholder disse medlemmer sitt forslag slik at kommunenes ansvar tydeliggjøres.

Forslag 7

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen iverksette tiltak som formaliserer samarbeidet mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet, slik at kvinner, menn og barn utsatt for vold i nære relasjoner, vil få en helhetlig bistand og oppfølging i den tiden de benytter dagtilbud eller heldøgns overnattingstilbud, og i reetableringsfasen. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev skriver at lovverket etter hennes syn er tilstrekkelig klart på dette punktet, men at dagens utfordringer bunner i mangel på oppfølging fra enkelte kommuners side. Komiteen vil vise til at det i § 4 Samordning av tjenester står at:

«Kommunen skal sørge for at kvinner, menn og barn som er utsette for vald eller truslar om vald i

nære relasjoner, får ei heilskapelig oppfølging gjennom samordning av tiltak mellom krisesenter tilbudet og andre deler av tjenesteapparatet.»

Komiteen vil understreke at det er et stort utviklingspotensial i å sikre at dette faktisk skjer på en god måte. Det er nødvendig at lederne ved sentrene blir inkludert i samarbeid med andre hjelpetiltak, og det påhviler kommunene et ansvar for å sikre dette.

Komiteen viser til at mange ikke får den oppfølgingen som er hjemlet i krisesenterlovens § 4, og viser til statsrådets svar der hun viser til at kommunene ikke følger opp selv om loven er klar. Det er positivt at det nå er etablert et samarbeidsprosjekt i Oslo som skal følgeevalueres, og komiteen håper at dette er et tiltak som kan gjennomføres flere steder om det lykkes.

Det er likevel, slik komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser det, viktig at dette ikke blir det eneste tiltaket, men at det settes i gang flere samarbeidstiltak uavhengig av det nevnte.

Forslag 8

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen sette kommunene i stand til å hente inn etterlepet i fysisk standard og sikkerhet som finnes ved flere krisesentre i dag, for blant annet å bedre krisesenter tilbudet til menn og deres barn. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev peker på at Bufdir i tildelingsbrevet for 2015 har fått i oppdrag å utarbeide utkast til forskrift om fysisk sikring av lokalene innen 1. juli 2015.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at det fremdeles er ulik kvalitet på den fysiske standarden og sikkerheten i krisesentrene, og at det er viktig å gjøre noe med dette. Disse medlemmer er fornøyd med at Bufdir i tildelingsbrev for 2015 har fått oppdrag om å lage utkast til forskrift om fysisk sikring innen 1. juli 2015. Disse medlemmer mener at også den fysiske standarden bør bedres, og opprettholder derfor sitt forslag.

Forslag 9

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti viser til forslaget om å be regjeringen redegjøre for Stortinget på egnet måte om hvorvidt dagens geografiske dekning er i tråd med forutsetningen om at krisesenter tilbudet skal være et reelt lavterskeltilbud. Disse medlemmer viser til at statsråden i sitt svarbrev peker på at utviklingen de siste årene har medført

færre, men større sentre. Hun peker også på at kommunereformen vil kunne gi mer effektiv ressursbruk innenfor begrensede økonomiske rammer. Disse medlemmer vil understreke behovet for at krisesenter tilbudet er et lavterskeltilbud. Dersom de geografiske avstandene blir for store, vil tilbudet oppleves som irrelevant for mange, spesielt for barn som vil få utfordringer med skolegang og kontakt med venner og lokalmiljø.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til evalueringen av krisesenterlova, hvor det fremgår at seks krisesentre er lagt ned i perioden 2008–2014. Flertallet viser videre til svarbrevet fra statsråd Horne (vedlegg), hvor hun skriver at bortfallet av de seks krisesentrene imidlertid ikke har resultert i en reell kapasitetsreduksjon på landsbasis. Videre skriver hun at interkommunalt samarbeid er en strategi som mange kommuner benytter for å kunne ivareta lovpålagte tilbud med tilstrekkelig kompetanse og kapasitet. Flertallet er enig i en strategi hvor kvalitet prioriteres foran kvantitet, og mener det er svært viktig at ofre for vold, både barn og voksne, mottas av kompetent personell som kan gi god hjelp og veiledning. Flertallet er samtidig tilfreds med at det i embetsoppdraget for fylkesmannen 2015 fremgår at fylkesmannen, dersom etaten kommer over tilfeller hvor krisesentre er lagt ned eller tilbudet er redusert, skal gi en kort redegjørelse for bakgrunn for og konsekvenser av dette i årsrapporten.

Flertallet vil samtidig påpeke at opphold på krisesenter er midlertidig, og at botilbudet er ment å være for kortere perioder. Lengre avstand til skole/barnehage/venner i en kort periode bør derfor ikke være et argument mot å sikre et kvalitativt godt og sterkt tilbud til både forelder/foresatt og barn i en akutt krisesituasjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er bekymret for at lang reisevei til krisesenter kan gjøre det vanskelig for noen å bruke disse, og merker seg at også flere små krisesentre er lagt ned. Det er viktig å følge utviklingen nøye, selv om kapasiteten er opprettholdt. Disse medlemmer mener at statsråden må gi fylkesmennene i oppgave å sjekke hvordan dekningen er, og komme tilbake på egnet måte til Stortinget dersom tilbudet er redusert eller svekket. På denne bakgrunn opprettholdes forslaget.

Forslag 10

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen utrede ulike modeller for krisesenter tilbud for voldsutsatte med tilleggspromatikk, herunder rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser. Komiteen

viser til at statsråden i sitt svarbrev uttrykker bekymring over de utfordringer evalueringen avdekker når det gjelder tilbudet til voldsutsatte med tilleggspromblematikk knyttet til rus og psykiatri. Statsråden skriver at dette er brukergrupper som i mange kommuner ikke får et godt nok tilbud, at staten bør bistå kommunene i arbeidet med å møte utfordringene på dette feltet, og at hun derfor vil vurdere nærmere forslaget om å utrede modeller for krisesentertilbud for voldsutsatte med tilleggspromblematikk, herunder rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser, og eventuelt komme tilbake til dette i forbindelse med de årlige budsjettprosesser. Komiteen vil i denne sammenheng påpeke at det kan være svært gode grunner til at mennesker med alvorlige psykiske lidelser eller som aktivt ruser seg eller er i abstinens, bør ivaretas i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) i stedet for å plasseres på et krisesenter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er bekymret for de utfordringene evalueringen avdekket når det gjelder tilbudet til voldsutsatte med tilleggspromblematikk knyttet til rus og psykiatri. Disse medlemmer opprettholder derfor forslaget om å utrede ulike modeller, da tilbudet til disse ikke er tilfredsstillende.

Forslag 11

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen følge opp anbefalinger om bedring av tilbud til voldsutsatte med funksjonsnedsettelse, jf. NOVAs evaluering av kommunenes implementering av krisesenterlova. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev skriver at evalueringen viser at personer med funksjonsnedsettelse møter en høy terskel ved krisesentrene, samt at hun ser behovet for å vurdere hvordan staten eventuelt kan bistå kommunene i arbeidet med å bedre tilbudet til voldsutsatte med nedsett funksjonsevne.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er viktig at personer med funksjonsnedsettelse får tilgang til krisesentertilbudet, og ber derfor regjeringen om å følge opp de anbefalinger som er gitt i NOVAs evaluering (NOVA rapport nr. 6/14). Disse medlemmer opprettholder forslaget.

Forslag 12 og 13

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen utgi rundskriv om omfanget av fylkesmennenes tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8, samt forslaget om å be regjeringen vurdere lovendring som regulerer hyppigheten av tilsyn med at kommunene oppfyller

pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.

Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev anfører at erfaring så langt viser at fylkesmennenes tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterlova prioriteres i ulik grad, og at statsråden derfor mener det er behov for å vurdere nærmere hvordan fylkesmennenes tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene etter krisesenterlova kan styrkes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er viktig at det utgis et rundskriv om omfanget av tilsynet når det gjelder krisesentre, og merker seg at statsråd Horne vil se videre på hvordan dette kan gjøres. Det er viktig at kontroll gjennomføres regelmessig, og disse medlemmer ønsker derfor at det vurderes å gjøre en lovendring slik at dette blir pålagt. Disse medlemmer opprettholder derfor forslagene.

Forslag 14

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen sørge for at krisesenterstatistikken også inkluderer informasjon om barna ved krisesentertilbudene og hvilke tilbud disse gis. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev skriver at krisesenterstatistikken for 2014 vil gi omfattende informasjon om barna som oppholder seg i krisesentertilbudet, samt at Bufdir har fått i oppdrag å gjennomgå tilbudet til barn på krisesentrene, inkludert barns rett til hjelp fra andre tjenester.

Forslag 15

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen evaluere og kartlegge bruken av individuell plan for voldsutsatte som har eller har hatt behov for flere tjenester. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev viser til at erfaringer med bruk av individuell plan for personer utsatt for vold i nære relasjoner i henhold til tiltak 40 i Handlingsplan mot vold i nære relasjoner «Et liv uten vold», skal kartlegges, blant annet gjennom evalueringen av kommunenes implementering av krisesenterlova. Statsråden viser også til at Bufdir arbeider med oppfølging av dette og er i ferd med å etablere et samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet om dette.

Forslag 16

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal utarbeide handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, der kommunens krisesentertilbud og rutiner for samarbeid mellom de relevante etater også er omtalt. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev skriver at hun mener kommunale handlingsplaner er et nyttig

verktøy og at de fleste av landets kommuner mangler slike planer. Statsråden mener imidlertid det bør være opp til kommunene selv å vurdere behovet for en egen handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at kommunene lenge nok har blitt oppfordret til å lage egne handlingsplaner om vold i nære relasjoner, og ser at dette ikke har ført fram. Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem og er særlig alvorlig for dem som rammes. Kommunene må ta sitt ansvar for å forebygge og lage tiltak, slik noen kommuner allerede har gjort, som for eksempel Skien. Det er grunn til å være bekymret over at ikke kommunene selv ser nødvendigheten av en slik plan. Disse medlemmer mener derfor at et pålegg om å lage handlingsplan er nødvendig. Disse medlemmer opprettholder derfor sitt forslag.

Forslag 17

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen utrede behovet for overgangsboliger og vurdere øremerkede midler til kommunene for å etablere behovsprøvde overgangsboliger til voldsutsatte etter opphold på krisesenter, og fremme sak om det. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev svarer at regjeringen ikke vil foreslå øremerking av kommunale midler til dette formålet på nåværende tidspunkt.

Komiteen er opptatt av at brukere av krisesentrene får hjelp til å skaffe bolig hvis de trenger det, slik at færre voldsutsatte personer drar tilbake til voldsutøveren etter endt opphold på krisesenteret. Det er kommunene som har ansvaret for å hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet, og statlige aktører bidrar med å legge til rette for at kommunen kan ivareta dette ansvaret. Komiteen vil fremheve at Stortinget, i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2014, økte engangsbevilgningen til tilskudd til utleieboliger med 100 mill. kroner, og at Stortinget, i forbindelse med nasjonalbudsjettet for 2015, økte tilskuddsordningen ytterligere med 50 mill. kroner. Dette gir kommunene, som har ansvaret for å prioritere bruken av tilgjengelige midler ut fra en lokal behovsvurdering, et større spillerom.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det bør utredes hvor stort behovet for overgangsboliger er, og eventuelt øremerke midler til kommunene for å etablere dette. Selv om kun 1 prosent pr. i dag drar til overgangsbolig, mener disse medlemmer at behovet kan være større. Disse medlemmer er kjent med at mangel på bolig forlenger oppholdet på krisesentrene unødvendig, og viser til undersøkelsen JURK (Juridisk råd-

givning for kvinner) har gjort om dette. Disse medlemmer opprettholder derfor forslaget.

Forslag 18

Komiteen viser til forslaget om å be regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal ha egne boligplaner hvor sosial boligpolitikk og kommunenes oppfølging av ofre for vold i nære relasjoner som har behov for bolig i reetableringsfasen, bør inngå. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev understreker at det er opp til kommunene selv å vurdere om deres behov tilsier egne boligplaner eller om de ønsker å bruke andre verktøy. Hun viser til at Kommunal- og moderniseringsdepartementet ikke ser behovet for å lovfeste krav om egne boligplaner.

Komiteen mener det er behov for ytterligere oppmerksomhet på voldsutsattes situasjon etter oppholdet på krisesenteret. Mange voldsutsatte går tilbake til en vanskelig relasjon, mens andre skal etablere seg helt på nytt. De fleste har uansett behov for mer omfattende bistand etter oppholdet. Dette kan være i hele spekteret fra hjelp til bolig til psykologisk behandling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at det bør innføres krav om at alle kommuner skal ha egne sosiale boligplaner, der ofre i reetableringsfasen også inngår. Det er, etter disse medlemmers mening, et viktig verktøy for kommunene. Disse medlemmer er kjent med Husbankens tilskudd til dette. Disse medlemmer er opptatt av at voldsutsatte også får tilbud, og opprettholder derfor forslaget, siden mange kommuner ikke har slike planer pr. i dag, selv om behovet tilsier at de burde hatt dette.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny forskriftshjemmel i krisesenterlova, slik at innhold og kvalitet i kommunenes krisesentertilbud kan reguleres nærmere.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utgi et rundskriv som påpeker ansvaret kommunene har for å gi et akutt krisesentertilbud.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utarbeide forskrift om kompetansekrav som pålegger kommunene å ha personale med barnefaglig kompetanse ved sitt krise-

sentertilbud, for å sørge for at barn gis individuell oppfølging og at barnets rettigheter blir ivaretatt.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som kommer til krisesenteret sammen med mor eller far, får individuell tilrettelagt informasjon, herunder informasjon om hva de kan tilbys, hvem de kan henvende seg til, og hvordan de skal forholde seg til en eventuell hemmelig adresse.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som benytter krisesentertilbudet, får ivaretatt sine rettigheter, herunder at de får fortsette å gå på skole eller barnehage, enten ved å fortsette på sin egen eller en annen skole eller barnehage.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen sette kommunene i stand til å hente inn etterslepet i fysisk standard og sikkerhet som finnes ved flere krisesentre i dag, for blant annet å bedre krisesentertilbudet til menn og deres barn.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen redegjøre for Stortinget på egnet måte om hvorvidt dagens geografiske dekning er i tråd med forutsetningen om at krisesentertilbudet skal være et reelt lavterskeltilbud.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for krisesentertilbud for voldsutsatte med tilleggsproblematikk, herunder rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalinger om bedring av tilbud til voldsutsatte med funksjonsnedsettelse, jf. NOVAs evaluering av kommunenes implementering av krisesenterlova.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen utgi rundskriv om omfanget av Fylkesmannens tilsyn med at kommunene

oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen vurdere lovendring som regulerer hyppigheten av tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal utarbeide handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, der kommunens krisesentertilbud og rutiner for samarbeid mellom de relevante etater også er omtalt.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen utrede behovet for overgangsboliger og vurdere øremerkede midler til kommunene for å etablere behovsprøvde overgangsboliger til voldsutsatte etter opphold på krisesenter, og fremme sak om det.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal ha egne boligplaner hvor sosial boligpolitikk og kommunenes oppfølging av ofre for vold i nære relasjoner som har behov for bolig i re-etableringsfasen, bør inngå.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:73 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget om kvalitet i krisesentertilbudet – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 9. juni 2015

Svein Harberg
leder

Geir Jørgen Bekkevold
Ordfører

VEDLEGG**Brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet v/statsråden
til familie- og kulturkomiteen, datert 23. april 2015****Representantforslag - Dokument 8:73 S
(2014-2015) - Forespørsel om BLDs vurdering
av forslaget**

Jeg viser til brev av 25.03.2015 fra Familie- og kulturkomiteen hvor det bes om Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets vurdering av Dokument 8:73 (2014-2015) Representantforslag om kvalitet i krisesentertilbudet.

Mange av forslagene er i tråd med anbefalingene fra NOVA i evalueringsrapporten om krisesentertilbudet i kommunene. Evalueringsrapporten ble lansert den 2. februar 2015. Jeg har igangsatt arbeidet med å vurdere anbefalingene nærmere. Dette arbeidet er ikke ferdig.

Nedenfor følger mine foreløpige vurderinger og kommentarer til de 18 forslagene om kvalitet i krisesentertilbudet. Det er innhentet innspill fra Justis- og beredskapsdepartementet og fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet på enkelte av spørsmålene.

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny forskriftshjemmel i krisesenterlova, slik at innhold og kvalitet i kommunenes krisesentertilbud kan reguleres nærmere.

Jeg er veldig opptatt av å sikre et godt innhold og kvalitet i krisesentertilbudet.

En ny forskriftshjemmel for å regulere innhold og kvalitet er derfor et av forslagene i evalueringsrapporten som jeg nå vurderer nærmere.

Det er i krisesenterlova hjemmel for å gi forskrift om krav til kompetanse hos de ansatte, og krav til fysisk sikring av lokale. I tillegg har krisesenterlova hjemmel for å gi forskrift om krav til politiattest. Pr. i dag er det ikke utarbeidet noen forskrifter til krisesenterlova.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) har i sitt tildelingsbrev til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) for 2015 gitt direktoratet i oppdrag å utarbeide et utkast til forskrift om fysisk sikring av lokale innen 1. juli 2015.

Det må vurderes grundig om det er ønskelig med en statlig regulering av innholdet og kvalitet i kommunenes krisesentertilbud. En ulempe ved en slik regulering er at dette kan bli en minimumsstandard som de fleste kommuner vil legge til grunn. Økt statlig detaljstyring vil også begrense kommunal variasjon og det lokale handlingsrommet, og svekke det kommunale selvstyre. Dette vil ikke være i tråd med

mål for kommunereformen om et sterkt lokal demokrati.

Et alternativ til en forskriftsfesting vil kunne være å utarbeide en faglig veileder eller et rundskriv om kvalitet og innhold i krisesentertilbudet, for eksempel kombinert med samlinger/kurstilbud for kommunene. En veileder vil være en anbefaling fra staten til kommunene og ikke rettslig bindende. Veilederen vil primært være et hjelpemiddel for kommunene i arbeidet med å videreutvikle krisesentertilbudet i kommunene. Et rundskriv vil kunne gi sterkere føringer om hvordan bestemmelser i lov eller forskrift skal forstås og praktiseres.

Det må også tas med i vurderingen at krisesenterlova fortsatt er relativt ny. Loven hadde kun virket i tre år da evalueringen ble gjennomført. Evalueringen viser at kommunene er på rett vei. Det kan derfor være hensiktsmessig å la loven virke i lengre tid før det tas stilling til behovet for ytterligere reguleringer av kvalitet og innhold i krisesentertilbudet.

2. Stortinget ber regjeringen utgi et rundskriv som påpeker ansvaret kommunene har for å gi et akutt krisesentertilbud

Bufdir gav i januar 2015 ut en veileder til krisesenterlova for kommunene. Veilederen bygger på krisesenterlova og lovens forarbeider. I tillegg gav BLD i 2010 ut en veileder for kommunene om internkontroll i kommunalt krisesentertilbud og en veileder for fylkesmennene om Fylkesmannens tilsyn med krisesentertilbudet. Etter min vurdering er kommunene informert om ansvaret de har for å gi et akutt krisesentertilbud. Evalueringen viser at de fleste kommunene nå bidrar til å finansiere et krisesentertilbud både for menn og kvinner, slik loven krever.

På bakgrunn av evalueringen vil jeg vurdere behovet for å utarbeide nærmere føringer for kommunenes ansvar etter krisesenterlova. Herunder vil jeg vurdere behovet for utarbeidelse av forskrifter, alternativt rundskriv eller faglige veiledninger. Behovet for eventuelle lovendringer må også vurderes.

3. Stortinget ber regjeringen sørge for at utviklingen i krisesentertilbudene følges tett over tid

Det er viktig å følge utviklingen i krisesentertilbudet tett. Dette har det vært arbeidet med i flere år, blant annet gjennom publisering av en årlig statistikk om tilbudet og brukere av krisesentertilbudet. Den

første krisesenterstatistikken går tilbake til 2003. I departementets tildelingsbrev til Bufdir for 2015 fremgår det at direktoratet har et særlig ansvar for å følge utviklingen i det kommunale krisesentertilbudet. Det fremgår også at Bufdir har ansvar for at det blir utarbeidet statistikk om krisesentertilbudet.

Krisesenterstatistikken

Sentio Research Norge AS innhenter og bearbeider data på oppdrag fra Bufdir, og utarbeider årlige statistikkrapporter, i samarbeid med direktoratet. Bufdir har i 2013–2014 gjort et større arbeid med å videreutvikle statistikken. Kravene i krisesenterloven har stått sentralt i utformingen av nye spørsmål, både når det gjelder innholdet i selve tilbudet og samordning/integrasjon med kommunens øvrige tjenester. Registreringen knyttet til den enkelte bruker er kortet noe ned, samtidig som det innføres egen brukerregistrering for barn (fra 2014).

Utviklingsarbeidet innebærer at statistikkrapporten fra 2013 (publisert i 2014) for første gang gir en utfyllende presentasjon av det konkrete innholdet i tilbudet brukerne får. I rapporten for 2014 (publiseres i 2015), vil direktoratet for første gang kunne gi omfattende informasjon om barna som oppholder seg i krisesentertilbudet. Bufdir har, i rapporten publisert i 2014, utarbeidet et eget innledningskapittel, hvor hovedfunn og trender relateres til annen forskning, samt data fra SSB. Oppfølgingsområder for direktoratets videre arbeid på området identifiseres. Bufdir planlegger en slik gjennomgang også i videre rapporter. Rapporteringen fra sentrene gir nå god kunnskap om både status og utvikling i krisesentertilbudet.

KOSTRA- kommunenes rapportering

I tillegg til den årlige krisesenterstatistikken er det også innlemmet noen spørsmål om krisesentertilbudet i kommunenes ordinære rapportering i KOSTRA.

Spørsmålene omhandler kostnader til drift, antall plasser til disposisjon for kvinnelige og mannlige brukere, lokalisering, samarbeid og bruk av private aktører.

Spørsmålene inngår i et skjema om ulike sosiale tjenester og har NAV i kommunen som adressat. Dette innebærer at NAV har ansvar for å innhente de etterspurte data fra ansvarlig faginstans i kommunen.

Erfaringer fra SSB tyder på at spørsmålene kan være vanskelige å besvare for en del kommuner, særlig de som ikke har et krisesentertilbud lokalisert i egen kommune. Departementet mener derfor at det er behov for et utviklingsarbeid knyttet til kommunenes rapportering på krisesenterområdet i KOSTRA i 2015. Departementet vil gi Bufdir i oppgave å lede et slikt arbeid.

Statistikken vil hjelpe departementet med å avdekke hvor det er behov for tiltak. Departementet vil også løpende vurdere behovet for forskning og utviklingsprosjekter i arbeidet med å videreutvikle krisesentertilbudet.

4. Stortinget ber regjeringen utarbeide forskrift om kompetansekrav som pålegger kommunene å ha personale med barnefaglig kompetanse ved sitt krisesentertilbud, for å sørge for at barn gis individuell oppfølging og at barnets rettigheter blir ivarettatt.

Det er viktig å sørge for at ansatte på krisesentrene har barnefaglig kompetanse. Jeg vil derfor vurdere nærmere forslaget om å utarbeide forskrift om kompetansekrav. Det er hjemmel i krisesenterlova for å gi forskrift om krav til kompetanse. Så langt er det ikke utarbeidet en slik forskrift.

Krisesenterlova stiller imidlertid krav om at ansatte ved krisesentrene har kompetanse til å ta vare på de særskilte behovene til brukerne. Det fremgår også av loven at kommunene skal sørge for å ta vare på barn på en god måte som er tilpasset deres særskilte behov, og skal sørge for at barn får oppfylt de rettighetene de har etter annet regelverk.

Evalueringen av kommunenes oppfølging av krisesenterlova viser at mange av de ansatte har nødvendig kompetanse for å møte de voldsutsattes behov. Andelen ansatte med høyskole- eller universitetsutdanning er høy. De store sentrene har spesialiserte stillinger. Majoriteten av sentrene har egne barnefaglige ansvarlige. Evalueringen viser at den faglige oppfølgingen av barna er blitt bedre siden innføringen av loven.

Jeg vil understreke på generelt grunnlag at en bør være tilbakeholden med å stille krav i lovverket til spesifikk formell kompetanse i kommunale stillinger. Rigide krav til formell kompetanse, kan gjøre det vanskelig for utkantkommuner å rekruttere personell. Mange av de ansatte ved krisesentrene vil også kunne ha viktig realkompetanse etter mange års erfaring fra arbeid ved krisesenter.

Når kommunene er tillagt ansvaret for å løse en oppgave, så er også kommunen ansvarlig for å tilsette nødvendig og tilstrekkelig personell med relevant kompetanse.

Sett i lys av at svært mange barn oppholder seg på krisesentre, bør det likevel vurderes nærmere å forskriftsfeste krav om barnefaglig kompetanse. Dette kan bidra til å sikre at barn som er i en særlig sårbar situasjon, blir ivarettatt på en god måte, og fulgt opp etter behov.

5. Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som kommer til krisesenteret sammen med mor eller far, får individuell tilrettelagt informasjon, herunder

informasjon om hva de kan tilbys, hvem de kan henvende seg til, og hvordan de skal forholde seg til en eventuell hemmelig adresse.

Jeg er veldig opptatt av at barn som oppholder seg på et krisesenter får dekket sine særskilte behov. Det er et kommunalt ansvar å sørge for individuell tilrettelegging av tilbudet til barn som kommer til et krisesenter sammen med mor eller far. Det innebærer også at informasjon om tilbud og rettigheter må tilpasses både barns og foreldres behov.

Eventuelle faglige anbefalinger til kommunene om hvordan tilbudet til barn kan utformes bør inngå i det generelle materialet som utarbeides til kommunene.

6. Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som benytter krisesentertilbudet, får ivaretatt sine rettigheter, herunder at de får fortsette å gå på skole eller barnehage, enten ved å fortsette på sin egen eller en annen skole eller barnehage.

I henhold til krisesenterlova skal kommunen sørge for å ta vare på barn på en god måte som er tilpasset deres særskilte behov. Kommunen skal også sørge for at barn får oppfylt de rettighetene de har etter annet regelverk. Så langt det er mulig etterstreber kommunene og krisesentrene at barn skal kunne fortsette å gå på den skole eller barnehage som de allereide har plass ved.

Jeg er imidlertid bekymret over det høye antallet barn som oppholder seg på krisesentre, og ønsker derfor å innhente ytterligere kunnskap om tilbudet til barn. I oppfølgingen av evalueringen har jeg derfor bedt Bufdir gjennomgå tilbudet til barn på krisesentrene nærmere, inkludert barnas rett til hjelp fra andre tjenester, jf. tiltak 27 i tiltaksplanen *En god barndom varer livet ut* – Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom 2014-2017.

7. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som formaliserer samarbeidet mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet, slik at kvinner, menn og barn utsatt for vold i nære relasjoner, vil få en helhetlig bistand og oppfølging i den tiden de benytter dagtilbud eller heldøgns overnattingstilbud, og i reetableringsfasen.

Når det gjelder forslaget om å formalisere samarbeidet mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet vil jeg vise til at det i krisenterlovens § 4, fremgår at kommunene pålegges å sørge for helhetlig oppfølging av brukerne gjennom samordning av tiltak mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet. Etter min oppfatning utgjør loven et tilstrekkelig rammeverk, men det skor-

ter på oppfølgingen fra kommunenens side i noen tilfeller.

Evalueringen viser at krisesentrene samarbeider mer med det øvrige tjenesteapparatet etter at loven ble innført. Andelen krisesentre med skriftlige samarbeidsavtaler med ulike tjenester har økt mellom 2009 – og 2013, men det er fortsatt en liten andel som har slike avtaler. Faste samarbeidsmøter er betydelig vanligere enn skriftlige samarbeidsavtaler. Den største økningen har skjedd for NAV og barnevernet. Det bekymrer meg imidlertid at det fortsatt er vanligere at krisesentrene ikke har faste samarbeidsmøter med andre instanser, enn at de har det. Det har også vært en økning i andelen krisesentre som har faste kontaktpersoner i andre offentlige instanser.

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014-2017) har flere tiltak om samarbeid og samordning som nå følges opp. Som et ledd i å styrke det tverretatlige samarbeidet mellom politiet, krisesentre og annet hjelpeapparat vil Justis- og beredskapsdepartementet i løpet av våren 2015 etablere et samarbeidsprosjekt der politi og tjenesteapparat gir bistand til voldsutsatte i samme lokaler. Prosjektet skal lokaliseres i Stovner bydel i Oslo. Dette prosjektet blir følgeevaluert som en del av NOVAs forskningsprogram om vold i nære relasjoner. Prosjektet forventes å kunne gi kunnskap om hvordan de som er utsatt for vold i nære relasjoner kan gis bedre og mer samordnet bistand fra politiet, i samarbeid med øvrige hjelpeapparat.

Justis- og beredskapsdepartementet arrangerer årlig konferanser om gode modeller for samarbeid og samordning og utdeler en samarbeids- og samordningspris. Prisen tildeles gode, lokalt forankrede og varige samarbeidsprosjekter som har som mål å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner.

Jeg vil også vise til at politiet skal ta initiativ til lokalt samarbeid om forebygging av vold i nære relasjoner gjennom politirådene. Det skal videre stimuleres til at vold i nære relasjoner settes på dagsorden via samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak.

8. Stortinget ber regjeringen sette kommunene i stand til å hente inn etterslepet i fysisk standard og sikkerhet som finnes ved flere krisesentre i dag, for blant annet å bedre krisesentertilbudet til menn og deres barn.

Evalueringen viser at utviklingen går i retning av forbedret fysisk standard etter innføringen av loven. Det er imidlertid fremdeles rom forbedringer ved mange sentre. Dette er primært et kommunalt ansvar. Mange kommuner har også lyktes med å etablere gode tilbud innenfor gjeldende budsjettrammer.

Når det gjelder fysisk sikring av lokaler vil jeg vise til at Bufdir i tildelingsbrevet for 2015 har fått i oppdrag å utarbeide utkast til en forskrift om fysisk sikring av lokalene innen 1. juli 2015.

9. Stortinget ber regjeringen redegjøre for Stortinget på egnet måte om hvorvidt dagens geografiske dekning er i tråd med forutsetningen om at krisesentertilbudet skal være et reelt lavterskeltilbud.

Utviklingen i bruken av krisesentrene i perioden 2008-2013 viser stor grad av stabilitet i kvinnelige brukere og barn. Antall kvinnelige beboere ved sentrene har variert mellom 1742 (2008) og 2038 (2010) i perioden. I 2013 var det 2028 kvinner. Antall menn har økt fra fire i 2008 til 111 i 2013. Antall barn har vært stabilt i perioden. I 2013 var det 1746 barn mot 1734 barn i 2008.

Utviklingen viser også stor grad av stabilitet når det gjelder antall opphold og antall overnattingsdøgn for perioden 2008 – 2013. Både kvinner, menn og barn har i gjennomsnitt 1,2 opphold i 2013. Gjennomsnittlig antall overnattingsdøgn per kvinnelig beboer var 35 døgn i 2013, mot 37 døgn i 2008. For menn har det vært en økning fra 15 døgn i 2008 til 35 døgn i 2013.

Antall krisesentre har vært stabilt i mange år før krisesenterlova kom. I 2008 var det 50 krisesentre i drift. Evalueringen av krisesenterlova viser at i perioden 2008-2014 er det totalt seks krisesentre som er nedlagt, to i Nord-Norge og fire i Sør-Norge: Ytre Helgeland krisesenter, Nord-Østerdal krisesenter, Sauda- og omland krisesenter, Lofoten krisesenter, Odda krisesenter og Voss krisesenter.

Nedleggelsene av de seks sentrene innebærer lengre reisevei til et krisesenter for aktuelle brukere. Hvor mye lengre reiseveien blir, varierer. Noen brukere får tilbud i nabokommunen, mens andre brukere får betrakelig lengre reisevei til nærmeste krisesentre.

De seks nedlagte sentrene er små sentre. Det siste året de var i virksomhet, hadde disse sentrene mellom 12 og to faste sengeplasser. I alt representerer nedleggelsen av disse sentrene et bortfall av 37 faste sengeplasser. Tre av sentrene hadde svært få dagsbesøk i løpet av året (0-3 besøk i året). Bortfallet av de seks krisesentrene har imidlertid ikke resultert i en reell kapasitetsreduksjon på landsbasis om man ser alle krisesentrene under ett. Antall faste sengeplasser har økt fra 744 i 2008 til 851 i 2012, dvs. en økning på 107 sengeplasser, eller 14 prosent. Resultatet er altså færre, men større sentre.

Krisesentrenes kapasitet er omtrent den samme eller bedre i 2013 enn før innføringen av loven. Det er imidlertid store variasjoner på fylkesnivå når man ser på antall familieplasser per 10 000 kvinner. På

landsbasis er det 1,5 familieplasser per 10 000 kvinner, noe som tilsvarer NKVTSs anbefaling om dekningsgrad i dekningsområdet til det enkelte krisesenter. Kapasiteten er også i tråd med Europarådets standard for dekningsgrad. En familieplass forstås som bruker pluss 1,8 barn (gjennomsnittlig antall barn per bruker ved krisesentertilbudet). Det er ni fylker som ligger over gjennomsnittet for landet, og disse varierer mellom 1,6 og 5,8 familieplasser per 10 000 kvinner. De 10 resterende fylkene har mellom 0,6 og 1,4 familieplasser per 10 000 kvinner. Familieplasser sier noe om dekningsgrad, men ikke alt. Finnmark har 5,8 familieplasser per 10 000 kvinner, men reiseavstandene i fylket er større enn lengre sør i landet.

Kommunene i Norge er svært forskjellige med hensyn til blant annet folketall, avstander og sentralitet og vil slik sett ha ulike forutsetninger for å ivareta et helhetlig krisesentertilbud i egen kommune. Interkommunalt samarbeid er en strategi som mange kommuner benytter for å kunne ivareta lovpålagte tilbud med tilstrekkelig kompetanse og kapasitet. At enkelte små sentre har blitt lagt ned, er en utvikling som vanskelig kan unngås.

Krisesentrenes lokalisering var før loven ikke basert på helhetlige vurderinger, men på lokale initiativ. Selv om nedleggelsene medfører at noen har fått lengre reisevei, så kan nedleggelsen også ha bidratt til voldsutsatte får et kvalitativt bedre tilbud i en annen vertskommunen.

Bufdir har meddelt departementet at de vil vurdere utviklingen i krisesenterdekningen i landet som helhet, og vurdere nødvendigheten av å gjøre aktuelle fylkesmenn oppmerksomme på forholdet.

I embetsoppdraget for Fylkesmannen 2015 fremgår det at Fylkesmannen i sin ordinære årsrapport skal rapportere på gjennomførte tilsyn. Dersom fylkesmannen kommer over tilfeller hvor krisesentre er lagt ned eller tilbudet er redusert, skal det gis en kort redegjørelse for bakgrunn og konsekvenser i årsrapporten.

Jeg mener også at den videre utviklingen av krisesentertilbudet må ses i sammenheng med kommunereformen. Større og mer robuste kommuner vil kunne gjøre at dagens oppgaver kan løses med mindre behov for interkommunale løsninger og statlig detaljstyring. Økt frihet til å prioritere og tilpasse tjenestetilbudet til lokale behov vil også kunne gi mer effektiv ressursbruk innenfor begrensede økonomiske rammer.

10. Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for krisesentertilbud for voldsutsatte med tilleggsproblematikk, herunder rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser.

Jeg er bekymret over de utfordringer evalueringen avdekker når det gjelder tilbudet til voldsutsatte med tilleggsproblematikk knyttet til rus og psykiatri. Dette er brukergrupper som i mange kommuner ikke får et godt tilbud. Evalueringen viser at det er forskjellig praksis mellom sentrene i hvordan de forholder seg til voldsutsatte med alvorlige rusproblemer eller alvorlige psykiske problemer. Noen sentre avviser disse gruppene, og henviser dem videre til andre hjelpetiltak. Det synes også å herske stor usikkerhet blant fagfolk hvor i systemet voldsutsatte med tilleggsproblematikk hører hjemme.

Gjennom krisesenterlova er kommunene pålagt å gi personer utsatt for vold i nære relasjoner et krisesentertilbud uavhengig av tilleggsproblematikk. Kommunene kan velge om de ønsker å bruke krisesentertilbudet eller finne andre løsninger innenfor de øvrige kommunale tjenestene.

Staten bør bistå kommunene i arbeidet med å møte utfordringene på dette feltet. Jeg vil derfor vurdere nærmere forslaget om å utrede modeller for krisesentertilbud for voldsutsatte med tilleggsproblematikk, herunder rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser, og eventuelt komme tilbake til dette i forbindelse med de årlige budsjettprosesser.

11. Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalinger om bedring av tilbud til voldsutsatte med funksjonsnedsettelse, jf. NOVAs evaluering av kommunenes implementering av krisesenterlova.

Evalueringen viser at personer med funksjonsnedsettelse møter en høy terskel ved krisesentrene. De møter utfordringer knyttet til både fysisk tilpasning av lokaler og tilgang på døvetolk. NOVA har også gjennomført en annen studie om tjenestetilbudet til voldsutsatte personer med nedsatt funksjonsevne blant annet på krisesentrene, jf. NOVA rapport nr 6/14. Det vises til anbefalingene i denne rapporten i evalueringsrapporten.

Jeg vil understreke at det er et kommunalt ansvar å tilrettelegge et krisesentertilbud for voldsutsatte med nedsatt funksjonsevne. Jeg ser imidlertid behov for å vurdere hvordan staten eventuelt kan bistå kommunene i arbeidet med å bedre tilbudet til voldsutsatte med nedsatt funksjonsevne.

12. Stortinget ber regjeringen utgi rundskriv om omfanget av Fylkesmannens tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.

Det er ikke fastsatt nærmere bestemmelser om omfang eller hyppigheten av Fylkesmannens tilsyn i krisesenterlova.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har gitt ut en veileder for fylkesmennenes tilsyn med krisesentertilbudet. Veilederen gir ikke konkrete anbefalinger om omfanget av Fylkesmannens tilsyn, men peker på faktorer som kan være av betydning i vurderingen av hyppigheten. Fylkesmannen må selv ta stilling til hvor ofte det bør føres tilsyn med kommunene.

Erfaring så langt viser at fylkesmennenes tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterlova prioriteres i ulik grad. Jeg mener derfor at det er behov for å vurdere nærmere hvordan Fylkesmannens tilsyn med at kommunen oppfyller pliktene etter krisesenterlova kan styrkes, herunder behovet for et rundskriv om omfang av Fylkesmannens tilsyn med kommunene, og spørsmålet om en lovendring som regulerer hyppigheten av tilsynet, jf. spørsmål 13 nedenfor.

13. Stortinget ber regjeringen vurdere lovendring som regulerer hyppigheten av tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.

Det vises til svar på spørsmål 12.

14. Stortinget ber regjeringen sørge for at krisesenterstatistikken også inkluderer informasjon om barna ved krisesentertilbudene og hvilke tilbud disse gis.

Krisesenterstatistikken for 2014 (som skal publiseres i 2015) vil gi omfattende informasjon om barna som oppholder seg i krisesentertilbudet. Bufdir har også fått i oppdrag å gjennomgå tilbudet til barn på krisesentrene, inkludert barns rett til hjelp fra andre tjenester, jf. tiltak 27 i tiltaksplanen *En god barndom varer livet ut*.

15. Stortinget ber regjeringen evaluere og kartlegge om bruken av individuell plan for voldsutsatte som har eller har hatt behov for flere tjenester.

I henhold til tiltak 40 i Handlingsplan mot vold i nære relasjoner *Et liv uten vold* skal erfaringer med bruk av individuell plan for personer utsatt for vold i nære relasjoner kartlegges, blant annet gjennom evalueringen av kommunenes implementering av krisesenterlova.

Evalueringen av kommunenes oppfølging av krisesenterlova har kartlagt hvorvidt krisesentrene har deltatt i arbeidet med individuell plan og i ansvarsgrupper. Krisesenterlova pålegger ikke krisesentrene å utarbeide individuelle planer for brukere, men det fremgår at tilbud og tjenester etter krisesenterlova kan inngå som ledd i samordning av en individuell

plan etter annen lovgivning, jf. sosialtjenesteloven, pasientrettighetsloven, psykisk helsevernloven og helsetjenesteloven.

Krisesentrene kan derfor delta i arbeidet med individuell plan på initiativ fra andre instanser. Evalueringen viser at i underkant av 30 prosent av sentrene har deltatt i utformingen av individuell plan for brukerne. De fleste (75 prosent) har deltatt i slikt arbeid for mellom en og fem brukere. BLD har i 2015 gitt Bufdir i oppdrag å følge opp tiltak 40 videre, jf. tildelingsbrevet til Bufdir 2015. Direktoratet skal se på hvordan individuell plan kan bidra til å sikre at voldsutsatte får et helhetlig og individuelt tilpasset hjelpe-tilbud. Direktoratet har meldt at utprøving av individuell plan for beboere på krisesenter vil inngå i dette arbeidet. Bufdir etablerer nå et samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet om dette.

16. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal utarbeide handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, der kommunens krisesentertilbud og rutiner for samarbeid mellom de relevante etater også er omtalt.

Det er viktig at kommunene legger til rette for et helhetlig arbeid mot vold i nære relasjoner. Et helhetlig krisesentertilbud handler om mye mer enn det tilbud voldsutsatte får på det enkelte krisesenter. Kommunene er også ansvarlig for å sikre en god samordning av hjelpetiltak og gi voldsutsatte bistand og støtte i en reetableringsfase. Krisesenterlova pålegger kommunene å samordne tjenester.

Jeg mener kommunale handlingsplaner er et nyttig verktøy for å sikre et mer helhetlig og planmessig arbeid på dette feltet. Mange kommuner har utarbeidet kommunale eller interkommunale handlingsplaner, men fortsatt har de fleste av landets kommuner ikke slike planer. Det er derfor etablert en webbasert veileder for utarbeidelse av handlingsplaner mot vold i nære relasjoner til støtte for kommunenes arbeid. De regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging har i oppgave å bistå kommunene i utviklingen av planene.

Jeg vil oppfordre flere kommuner til å utarbeide kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Samtidig vil jeg understreke at kommuner kan drive et godt arbeid for å bekjempe vold i nære relasjoner uten at dette arbeidet er nedfelt i en handlingsplan. Jeg mener det bør være opp til kommunene selv å vurdere behovet for en egen handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Et lovfestet krav om handlingsplan mot vold i nære relasjoner vil innebære en svært sterk statlig detaljregulering av hvilke verktøy kommunene skal benytte i dette arbeidet. Det vil ikke være i tråd med målet om et sterkt lokaldemokrati.

17. Stortinget ber regjeringen utrede behovet for overgangsboliger og vurdere øremerkede midler til kommunene for å etablere behovsprøvede overgangsboliger til voldsutsatte etter opphold på krisesenter, og fremme sak om det.

Krisesenterstatistikken for 2013 fra Sentio Research viser at 44 prosent av oppholdene endte med at beboer dro til egen bolig uten overgriper eller til en annen eller en ny bolig, mens 17 prosent dro tilbake til overgriper etter endt opphold. Videre dro 12 prosent til slektninger eller venner. Kun 1 prosent dro til overgangsbolig.

Evalueringen av kommunenes oppfølging av krisesenterlova understreker at utfordringer med å skaffe bolig gjelder en stor andel av beboerne ved krisesentre. Problemer med å skaffe bolig forlenger ofte oppholdet på krisesentrene.

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) har foretatt en egen kartleggingsundersøkelse blant samtlige krisesentre i Norge med formål å kartlegge i hvilken grad det eksisterer et botilbud for kvinnene etter endt opphold på krisesenter, samt hvorvidt de ulike krisesentrene ser et behov for ytterligere oppfølgingstilbud for kvinnene enn det som eksisterer i dag. Totalt 37 av 46 sentre har svart. Kartleggingen viser at et klart flertall av sentrene ikke har en overgangsbolig tilgjengelig, verken i kommunen som er tilknyttet krisesenteret eller i fylket.

De fleste sentrene har imidlertid et samarbeid med Nav om å finne en boligløsning. Om lag halvparten har en kommunal boligformidler tilknyttet krisesenteret. Et klart flertall av sentrene svarer at det er behov for ytterligere offentlige oppfølgingstilbud for kvinnene enn det som eksisterer i dag. Undersøkelsen til JURK viser at botilbudet etter endt opphold på krisesenter, varierer sterkt fra kommune til kommune. Flere krisesentre peker på at behovet for overgangsboliger kunne vært mindre, dersom det var ordinære boliger tilgjengelig.

Kommunene har hovedansvaret for å hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet. Statlige aktører bidrar med å legge til rette for at kommunen kan ivareta dette ansvaret. Kommunal- og moderniseringsdepartementet forvalter blant annet et tilskudd til utleieboliger som skal bidra til flere utleieboliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. I forbindelse med RNB 2014 ble det gitt en økt engangsbevilgningen til tilskudd til utleieboliger på 100 mill. kr. I statsbudsjettet for 2015 ble bevilgningen økt med 50 mill. kr. Det innebærer at tilsagnsrammen er økt med 111,1 mill. kr.

Personer som bor på krisesentre og øvrige ofre for vold i nære relasjoner, er uten tvil personer som kommer inn under kommunenes ansvar for å hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet. Det er likevel et

kommunalt ansvar å prioritere bruken av tilgjengelige midler ut fra en lokal behovsvurdering. Om en ledig kommunalt disponert bolig skal benyttes som overgangsbolig for voldsutsatte etter opphold på krisesenter, eller til andre som kommunen også har ansvar for å hjelpe på boligmarkedet, må vurderes ut fra en lokal behovsvurdering. Etter § 2 i Lov om kommunale krisesentertilbud, har kommunene plikt til å følge opp krisesenterbeboerne i reetableringsfasen. I forarbeidene til loven er hjelp til å skaffe egnet bolig etter endt krisesenteropphold vektlagt som en viktig oppgave i denne sammenheng. Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger til grunn at voldsutsatte står høyt på kommunens prioriteringsliste over personer som kan ha behov for hjelp med å skaffe seg en overgangsbolig, og forutsetter at fylkesmannens tilsyn med det kommunale krisesentertilbudet inneholder en vurdering av hvorvidt kommunene oppfyller sin plikt etter loven. Departementet vil derfor ikke foreslå øremerking av kommunale midler til dette formålet på nåværende tidspunkt.

18. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal ha egne boligplaner hvor sosial boligpolitikk og kommunenes oppfølging av ofre for vold i nære relasjoner som har behov for bolig i reetableringsfasen, bør inngå.

I 2014 la regjeringen fram en nasjonal strategi om boligsosialt arbeid *Bolig for velferd* (2014-

2020). Formålet med strategien er å samle og målrette innsatsen slik at flere vanskeligstilte får et godt sted å bo. I strategien er viktigheten av å kartlegge behovet for hva som må til for å sikre vellykkede overganger fra institusjon til egen bolig presisert. Dette omfatter også overgang fra krisesentre til bolig i reetableringsfasen for personer som har vært utsatt for vold.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet viser videre til at boligplaner er et viktig verktøy for kommunene. Husbanken har de senere årene gitt en rekke kommuner tilskudd til å utvikle boligsosiale handlingsplaner. Slike planer skal blant annet kartlegge og vurdere behovet for boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet og deres problemer med å etablere seg og bli boende i sin bolig. Behovet for boliger til voldsutsatte vil normalt inngå i slike planer. Behovet for boliger til denne gruppen må imidlertid sees i sammenheng med kommunens generelle boligpolitikk og øvrige planprosesser og plandokumenter. Husbanken har også utarbeidet en elektronisk veileder for kommunene til hjelp ved utarbeidelse av boligsosiale handlingsplaner.

Det er derfor opp til kommunene selv å vurdere om deres behov tilsier egne boligplaner eller om de ønsker å løse sine boligsosiale utfordringer på en annen måte, eksempelvis med tett samarbeid med Husbanken. Kommunal- og moderniseringsdepartementet ser derfor ikke behov for å lovfeste krav om egne boligplaner.

